

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

<p>Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrto leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin. ::</p>	<p>:: Telefon Štev. 216. ::</p> <p>C. kr. poštne hran. št. 64.846 Kr. ogrske „ „ „ 15.649</p>	<p>Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru. ::</p>
---	--	---

Vsebina: Tretje vojno posojilo iz leta 1915. O razveljavljenju vrednostnih listin. Cesarski ukaz o prometu z zemljišči. Reforma pristojbin. Najvišje cene za krompir. Gospodarski pregled. Občni zbori. Prospekt o vojnem posojilu. Bilance.

Tretje vojno posojilo iz leta 1915.

Pri zadnji skupni seji načelstva, nadzorstva in širšega odbora Zadružne zveze se je med drugim pretresalo tudi vprašanje o tretjem vojnem posojilu. Konstatiralo se je, da se je potom zadružne organizacije, kolikor je združena v Zadružni zvezi v Ljubljani, podpisalo prvega vojnega posojila nad 2 milijona 200.000 K, drugega pa okoli 1 milijon 400.000 kron. Z ozirom na naše skromne moči je ta uspeh gotovo lep, zlasti če se upošteva, da je ob podpisovanju drugega vojnega posojila tikoma na meji izbruhnila vojska z Italijo. — Zadružna organizacija bo gotovo v veliki meri sodelovala tudi sedaj, ko je razpoloženo v podpis tretje vojno posojilo.

Pri omenjeni seji so poklicani zastopniki zadružništva sklenili, da naj se posojilnicam priporoči podpisovanje. Obenem pa se je sklenilo zahtevati, da naj se posojilnice zlasti sedaj kar najbolj držijo zadružne discipline. Ta zahteva Zvezinega vodstva je utemeljena v raznih posebnih okoliščinah. Med drugim se je od nekih strani očitalo kmečkemu prebivalstvu, da se je doslej premalo udeleževalo pri podpisovanju vojnih posojil. Taki očitki se dajo izpodbiti le, če se

more pokazati ugoden celoten uspeh. Zato pa naj kmečke posojilnice vplivajo na svoje vlagatelje, da bodo podpisovali le pri njih in naj te in svoje lastne podpise določijo Zvezi. Vse tiste ugodnosti, ki jih nudijo drugi subskripcijski zavodi, daje podpisovalcem tudi Zveza na razpolago.

Pripomniti je, da more vojno posojilo pri Zadružni zvezi v Ljubljani podpisati vsakdo. Prijave se sprejemajo po originalnih pogojih in se reflektantje vabijo k obilni udeležbi pri subskripciji.

O razveljavljenju vrednostnih listin.

Sodno postopanje za amortizacijo vrednostnih listin ni bilo dosedaj enotno urejeno. Predpisi za razveljavljenje posameznih vrst papirjev so bili raztreseni v raznih dvornih dekretih, nekaterih zakonih in cesarskih ukazih. To stanje se je pokazalo posebno sedaj ob vojski kot jako nepovoljno. Nevarnost, da se vrednostne listine izgube, se je sedaj zelo povečala, vsled česar je bilo treba dosedanje predpise o zaščiti teh listin predrugačiti in izpopolniti, kakor zahtevajo tokratne dejanske razmere.

Iz teh razlogov je vlada izdala cesarski ukaz z dne 3. avgusta 1915, drž. zakona št. 257, ki ureja sodno postopanje enotno za amortizacijo vrednostnih papirjev. Ker so ti novi predpisi važni osobito za naše posojilnice, bomo v naslednjem ta cesarski ukaz nekoliko natančneje obrazložiti.

Kateri papirji se morejo amortizirati?

Po § 1. cesarskega ukaza se morejo po novih predpisih razveljaviti vse vrednostne listine, ki so se izgubile ali so bile uničene. Izvzeti so le naslednji papirji (§ 2.):

1. državne in bančne note (bankovci);
2. vložni listki o stavah v številni loteriji, srečke razredne loterije, srečke loterij za dobrodelne svrhe;
3. obnovilni listi (taloni) vrednostnih papirjev;
4. listki in znamke za vsakdanji promet, kakor n. pr. vstopnice, vozni listki, jedilne znamke in podobno.

Uvedba sodnega postopanja.

Na splošno se tek sodnega postopanja, kakor je bil doslej v navadi, ni mnogo izpremenil. Za postopanje so v obče merodajni predpisi za izvensporno postopanje, kolikor ni v tem cesarskem ukazu odrejenega kaj drugega. V obče se bo sedaj bolj gledalo na to, da se varujejo koristi onega, ki je vrednostno listino izgubil, dočim so se doslej bolj varovale koristi prometa in trgovine s temi predmeti. Nepošteni posestnik je imel doslej precej prosto roko, da je mogel vrednostno listino dosti neovirano spraviti v denar.

Predvsem skuša nova naredba kolikor mogoče zabraniti, da bi se ne stavili taki predlogi za amortizacijo, ki služijo zlorabi. Zato je predpisano, da je treba za uvedbo amortizacijskega postopanja večje previdnosti in da se mora predlog strožje preizkusiti kakor je bilo doslej običajno. Ker je za amortizacijo uvedeno izvensporno postopanje, mora sodnija uradoma preiskati vse okoliščine; dalje

mora predlagatelj na verjeten način posvedočiti pridobitev, posest in zgubo listine; slednjič more sodnija pod prisego zaslišati predlagatelja kakor tudi druge prizadete osebe.

Staviti predlog za uvedbo amortizacijskega postopanja more vsakdo, ki meni, da more izvajati kako pravico do dotične listine ali na podlagi te listine ali ima sploh pravni interes na tem, da se listina razveljavi. Predlagatelj mora sodišču, ko stavi predlog, predložiti prepis listine ali mora navesti vsaj njeno bistveno vsebino in sploh navesti vse, kar je potrebno, da se more listina spoznati. Poleg tega ima takoj na verjeten način spričati, da se mu je listina res izgubila in da je opravičen staviti predlog za uvedbo postopanja (§ 3.)

Sodnija potem vse te podatke in navédbe preišče. Če pride do prepričanja, da je predlog opravičen, potem se ima obrniti do obvezanca in po potrebi tudi do drugih prizadetih oseb s vprašanjem, če obstoji kakšna listina z opisanimi znaki in če ni morda kake zapreke, ki bi stala na poti uvedbi amortizacijskega postopanja. Obvezanec lahko določi posebne organe, ki jih pooblasti, da smejo odgovarjati na taka vprašanja in podajati izjave v njegovem imenu.

To prvo povpraševanje se ima vršiti za vse listine in ne samo za nekatere kakor doslej. Odpade pa lahko tedaj, če bi se povpraševanje samo ali odgovarjanje ne dalo izvesti vsled vojske ali vsled prekinjenja prometa ali vsled kakih drugih nenavadnih razmer. Dalje more sodnija tako povpraševanje opustiti, če je obvezanec sam stavil predlog za amortizacijo, ali če se sodišču predloži o predmetu obvezančeva izjava, ki je bila še le pred kratkim izstavljen, slednjič če se je naznanilo o zgubi že objavilo v listu, ki je za to določen (§ 4.)

Oklic.

Da se je uvedlo amortizacijsko postopanje, se javno razglasi s posebnim oklicem (ediktom). Ta oklic obsega (§ 5.):

1. ime tistega, ki je podal predlog za uvedbo postopanja, ime njegovega zastopnika, dalje njun poklic in bivališče (naslov);

2. natančen opis in označbo izgubljene listine;

3. določitev amortizacijskega roka;

4. poziv, da naj se listina pokaže pri sodišču ali da naj se zoper predlog vložijo morebitni ugovori;

5. napoved, da se bo po brezuspešnem preteku določenega roka listina proglasila za razveljavljeno.

Ta oklic se ima pribiti na sodni deski in mora biti enkrat objavljen v časopisu, ki je namenjen za uradne razglase dotičnega sodišča. Po'eg tega se mora dostaviti predlagatelju, obvezancu in morebitnim drugim prizadetim osebam. Pri listinah, pri katerih znaša amortizacijski rok najmanj eno leto, se mora vrh tega ta oklic v izvlečku objaviti še v posebnem časopisu, ki se osnuje nalašč za razglase o izgubljenih listinah; objavljenje v tem časopisu se ima nadaljevati toliko časa, dokler se ali listina sodno ne razveljavi ali da se sodno postopanje ustavi. Ta časopis bo izhajal na Dunaju pod naslovom „Anzeiger aufgebotener Wertpapiere und ähnlicher Urkunden“ (vestnik o oklicanih vrednostnih papirjih in podobnih listinah) v nemškem jeziku. Pristojbina za objavo bo znašala za 1 kos 50 vin.

Po svobodnem preudarku pa more sodnija oklic objaviti še v drugih listih, ga nabiti na občinski deski, pri izplačevalnici (n. pr. v hranilnici) ali ga razglasiti na način, ki je navaden v dotičnem kraju.

Amortizacijski rok.

Velika različnost amortizacijskih rokov, ki je bila vpeljana doslej, se odpravi. V bodoče sta določena samo 2 roka in sicer:

a) rok najmanj enega leta za listine, ki se glase na imetnika ali se dajo prenesti potom indosamenta in so opremljene z blanko-indosamentom ali so jim pridejane na imetnika se glaseče deležnice (kupon) za obresti, rente in dobiček, kakor tudi za te deležnice same,

če se glase na imetnika (semkaj spadajo zlasti: državne obligacije, zadolžnice dežel in mestnih občin, prioritete obligacije, zastavni listi, rentni listi, loterijske srečke, premijski listi, akcije, kuponi, dividendni listi, čeki itd.)

b) rok 6 mesecev za vse druge listine (torej pred vsem za vložne knjižice vseh vrst; dalje za vrednostne papirje, ki se glase na ime ali so vinkulirani, če jim niso pridejani na imetnika se glaseči kuponi; zavarovalne police, če se glase na ime, itd.).

Rok se prične z dnem, ko je bil oklic prvič objavljen v uradnem listu (oziroma v vestniku o izgubljenih papirjih).

Kakšen upliv ima uvedba postopanja.

Med pravnimi posledicami, ki jih ima uvedba amortizacijskega postopanja, je pred vsem ta, da se zastaranje napram predlagatelju prekine in sicer z dnem, ko je podal svoj predlog pri sodišču.

Druga, še bolj važna posledica pa je sledeča: obvezanec ne sme od dneva, ko mu je bil dostavljen oklic (edikt) ali se mu je naznanil po „vestniku“ ali mu je ob primerni skrbnosti sploh mogel postati znan, ničesar izplačati na podlagi dotične listine, ne sme listino v ničemur nič izpreminjati, je ne sme zamenjati za druge listine iste vrste, niti je prepisati in tudi ne sme izdajati novih deležnic (kuponov) o obrestih, rentah ali dobičku. Ta prepoved traja toliko časa, dokler se postopanje ne ustavi ali listina ne razveljavi. Izvzete od te prepovedi pa so deležnice o obrestih, rentah in dobičku (kupon); tudi se prepoved ne dotika zamenjave in prepisa drž. vrednostnih papirjev (rente, vojno posojilo), ki se ne dajo izžrebat in se glase na imetnika; pri teh se kaže upliv izplačilne prepovedi le v toliko, da se ne sme povrniti kapital in da se ne sme izdati nova kuponska pola in obnovilni list.

Obvezanec je upravičen, pod opisano izplačilno prepoved spadajočo listino obdržati, če se mu predloži, izdati pa mora izročitelju

potrdilo o prejemu. Čeprav listine morda ni pridržal, mora obvezanec oklicno sodnijo obvestiti, da mu je bila predložena in mora obenem označiti ime in bivališče osebe, ki jo je bila predložila, kolikor so mu te stvari znane. Sodnija ima o tem obvestiti predlagatelja (§ 9.).

Ti predpisi o izplačilni prepovedi so silno važni. Kdor ravna proti njim, je v nevarnosti, da mora svojo obveznost še enkrat poravnati. Dokler traja prepoved, zgubi listina svojo prometno zmožnost.

Ustavitev postopanja.

Postopanje in nadaljno objavljanje oklica se ustavi, če tako zahteva predlagatelj, ali če se ni pravočasno plačala objavna pristojbina, ali če kaka tretja oseba predloži sodišču listino, ali če se na kak drug način dokaže, kdo ima listino v posesti, in slednjič če se naknadno predlagateljevi podatki izkažejo kot neresnični. Da se je postopanje ustavilo, o tem mora sodnija prizadete stranke obvestiti.

To, kar prijavijo tretje osebe, ima sodnija preiskati, če so bile te prijave podane, še predno je bil sestavljen sodni sklep o razveljavljenju. Vsako tako prijavo mora sodnija naznaniti predlagatelju. Pomniti je, da če se zamudi prijavni rok, se ne izvrši postavitve v prejšnji stan.

Če se zgласi imetnik listine in jo predloži sodišču, dovoliti je predlagatelju pred ustavitvijo postopanja primeren rok, da si more listino ogledati. Drugače pa se more imetniku naložiti, da ima listino predložiti oklicni sodniji ali pa oni sodniji, v katere okolišu se nahaja listina (§ 10.).

Drugo vprašanje.

Kakor smo že preje govorili, mora sodnija vso zadevo preiskovati ne samo, če se poda tozadeven predlog, ampak tudi sama od sebe uradoma, predno se izreče razveljavljenje; zlasti se mora to zgoditi tedaj, če se pojavi kakšen dvom o podatkih, na podlagi katerih se je vpeljalo postopanje. V to svrhu služi

tudi takozvano „drugo vprašanje“, potom katerega naj se dožene, če se je pravni položaj med oklicnim postopanjem kaj izpremenil.

Po preteku oklicnega roka ima sodnija na predlagateljevo prijavo vprašati obvezanca, če se je v času od prvega vprašanja kaj izplačalo na listino ali če se je izvršila z listino kakšna druga izprememba (prepis, zamenjava). To drugo vprašanje pa izostane, če se predloži po preteku oklicnega roka sestavljena verjetna izjava obvezanca o tem predmetu.

Ako je obvezanec na listino vse izplačal ali je izvršil na nji kako izpremembo (prepis, zamenjavo) ali je izdal nove kupone, potem se ima postopanje ustaviti in je o tem obvestiti predlagatelja. Obvezanec jamči, če se po svoji krivdi ni ravnal po izplačilni prepovedi (§ 11.).

Razveljavljenje.

Predno sodnija izreče, da se listina razveljavi, more voditi še nadalje poizvedbe. Ako se kdo potegne za pravico do listine s tožbo, potem je rzsodbo o razveljavljenju odložiti, dokler se tožbeno postopanje ne konča.

Sodni sklep, s katerim se listina razveljavi, ima med drugim obsegati ugotovitev, da je oklicni rok potekel brezuspešno, t. j. da se v tem roku ni zglosil nihče, ki bi bil zahteval listino za se.

Sklep se ima dostaviti prizadetim strankam. Objavljenje v vestniku je potem ustaviti (§ 12.).

Kako učinkuje razveljavljenje.

Namen amortizacijskega postopanja je, če listina ne pride na dan, dati obvezancu pooblastilo, da lahko izstavi nadomestno listino, in mu določiti osebe, ki ima pravico do te nove listine. S tem je obvezanec zavarovan, da mu ni treba dvakrat plačati, ker je sodnija prvotno listino izrekla za razveljavljeno in neobvezno.

Sodni sklep o razveljavljenju stopi na mesto prvotne listine, dokler se ne izda nova. Kdor je dosegel razveljavljenje, se more na podlagi sodnega sklepa potegniti za pristoječe mu pravice napram zavezancu; dalje more proti temu, da izroči sodni sklep, zahtevati novo listino. Novo listino more zahtevati le tedaj, če obveznost ob času razveljavljenja še ni bila zapadla; kajti če je bila že padla, in je obvezanec pripravljen plačati, potem bi izdaja nove listine ne imela nobenega pomena (§ 13.).

Kdor je izposloval razveljavljenje, s tem ni zadobil več pravic kakor jih je imel poprej. Namesto zgubljene listine dobi le novo ali pooblastilo, da more zahtevati novo. Pravno razmerje med njim in zavezancem kakor tudi napram tretjim osebam ostane neizpremenjeno. Zavezanec ima nasproti onemu, ki pokaže sodni sklep o razveljavljenju, tako postopati kakor da bi imel pred seboj pravega posestnika listine. Če mu sme brez nadaljnih pridržkov izplačati in v čem je treba še previdnosti, to zavisi od tega, kakšna je dotična listino. Vzgled: Nekdo je izposloval sklep o razveljavljenju svoje vložne knjižice, ki pa je bila vinkulirana na ta način, da sme denar dvigniti neka druga oseba. Z amortizacijo take knjižice posojilnica še vedno ne sme izplačati onemu, ki je izposloval razveljavljenje, ampak le osebi, ki je navedena v vinkulaciji. Vlagatelj more v tem slučaju zahtevati samo novo knjižico, ne pa tudi naložen denar.

Naznanilo o izgubi.

V ta cesarski ukaz se je vsprejelo običajno policijsko poizvedovanje za izgubljenimi ali ukradenimi vrednostnimi listinami. Pod gotovimi pogoji se je temu poizvedovanju priznalo, da ima začasno isti pravni učinek kakor sodni oklic. Kdor je namreč prišel ob vrednostno listino, ki se glasi na imetnika, more predlagati pri varnostni oblasti svojega bivališča ali kraja, kjer se je pripetila izguba, da naj se izguba na njegove stroške objavi

v „vestniku“. Izvzeti pa so od te določbe papirji, ki se glase na ime (n. pr. vložne knjižice) kakor tudi kuponi.

Temu predlogu se mora ugoditi, ako prosilec zadosti jasno opiše listino in založi stroške za objavo. Obvezanec ima potem oblast obvestiti, da se je odredila objava o izgubi. Tisti, ki je prišel ob listino, se more na ta način začasno zavarovati, dokler se ne izposluje sodni oklic. Nasproti zavezancu učinkuje ta policijski razglas ravno tako kakor sodni oklic, oziroma sodna izplačilna prepoved.

Posebne določbe za kupone in talone.

Za izplačevanje kuponov (deležnic o obrestih, rentah in dobičku) obsega cesarski ukaz posebno določbo, da je kupone izplačevati po preteku zastaralne dobe, ne da bi bili razveljavljeni. Kdor je zgubil samo kupone (ne pa tudi glavne listine), ima dve poti na razpolago: ali more zahtevati sodno razveljavljenje, ali pa more odpadajoče zneske zahtevati brez sodnega postopanja, brž ko je potekel zastaralni rok za posamezne kupone. Te zadnje poti se bo zlasti poslužil tisti, ki se mu bodo stroški za sodno postopanje zdeli neprimerno visoki z ozirom na nizko vrednost posameznih kuponov. V tem slučaju je treba zgubo kuponov pred potekom zastaralnega roka naznaniti obvezancu in mu tedaj pokazati tudi glavno listino. Obvezanec je potem dolžan, odpadajoče zneske izplačati izgubitelju tekom enega leta po preteku vsakokratnega zastaralnega roka, če se morda kupon že ni predložil preje tekom zastaralnega roka ali če se ni nikdo potegnil za svojo pravico sodnim putem. Priponniti je, da je pravica do takega izplačila navezana na osebo, t. j. ni treba, da bi izgubitelj ob času izplačila imel glavno listino, pravica do izplačila ne preide s samo izročitvijo glavne listine na novega imetnika.

Glede talonov (obnovilnih listov) pa je stvar urejena sledeče. Taloni se ne morejo razveljaviti niti sami zase niti skupno z glavno

listino. Po zakonu je njihov položaj popolnoma zvezan s položajem glavne listine. Dokler je glavna listina naznanjena kot izgubljena ali sodno oklicana, velja za talon ravno tako kakor za glavno listino izplačilna prepoved, zavezanec ne sme na tak talon ničesar dati. Enako učinkuje ugovor imetnika glavne listine. V talonu obsežena obljuba do dajatve se sme izpolniti le imetniku glavne listine (§ 15. in 16.).

Predpisi, ki ostanejo še v moči.

Neizpremenjeni ostanejo dosedanji predpisi o razveljavljenju menic, čekov in drugih takih listin, katerih amortizacija se ima izvršiti po členu 73 meničnega reda. Ravno tako ostanejo v moči dosedanji predpisi o razveljavljenju vložnih knjižic poštne hranilnice.

Ta cesarski ukaz je stopil v veljavo 1. oktobra 1915.

Cesarski ukaz o prometu z zemljišči.

Cesarski ukaz o prometu s kmečkimi zemljišči je vzbudil mnogo pozornosti med vsemi, ki se bavijo z agrarnimi vprašanji. V obče se povsod hvali namen, ki se hoče doseči s to postavo, ki je vsaj za bližnjo bodočnost popravila dolgoletne prejšnje zamude. V alpskih pokrajinah je bilo leto za letom uničenih najmanj tisoč kmetij, zaradi česar je bilo veliko jadikovanja, storilo se pa le ni nič. Vojska je spremenila marsikaj in nas je naučila iti preko marsikakih malenkostnih pomislekov.

Besedilo cesarskega ukaza, s katerim se omejuje svobodno prodajanje kmečkih posestev, smo priobčili že v zadnji številki. Važna točka v tem ukazu še ni rešena. Izključeni od nakupovanja gruntov so špekulantje in prekupci, toda kaj naj se zgodi, če je prodaja iz gospodarskih ali osebnih razlogov neodločljiva, pa ni na razpolago drugega kupca nego samo tak, ki je principijelno od nakupa izključen. V takem slučaju

pravi naredba, se prodaja, oziroma nakup lahko dovoli, toda poizkusi naj se, dobiti neoporečnega kupca. S tem bi ne bilo dosti pomagano, ko bi § 7. ne obsegal dostavka: „Natančnejše odredbe o uredbah, služečih temu namenu in njih pospeševanju z naklonitvijo javnih sredstev, se bodo izdale ukazoma“.

Državni poslanec dr. Steinwender razpravlja o tem, kakšne bi morale biti te odredbe in pravi:

Nikamor bi ne privedlo, če bi komisije za promet z zemljišči pričele poslovati kot posredovalnice za promet z realitetami. Če se že mora prodati in ni dobiti primerne kupca — kar se bo med vojsko in tudi še po vojski večkrat dogodilo — potem mora nekdo nastopiti in kupiti posestvo, da ga kasneje proda na tak način, da se mu v gospodarskem oziru ne bo dalo ničesar oporekati. Utegnilo bi se misliti na kako banko, ki bi se morala seveda odreči vsakemu posredovalnemu dobičku, ali na kak deželni hipotečni zavod, kakšno kmetijsko osrednjo zadrugo ali na kak drugačen zavod, ki bi se ustvaril nalašč v ta namen. Mnogo bolj enostavno bi bilo, če bi nastopila dežela potom deželnega odbora kot kupec. Praviloma bi se moralo posestvo potem prodati kaki osebi, ki bi ga sama obdelovala, morda tudi kakemu invalidu, ki bi na ta način dobil nekako izpolnilo svoje invalidske pokojnine.

Toda dežele sedaj nimajo denarja in sicer sedaj manj kakor pred davčno reformo, ki je bila izvedena njim v prilog. Za izplačilo kupnine bi bilo torej treba na nakupljena posestva vzeti hipoteke. Takih hipotek je pa sedaj težko dobiti, oziroma v oni vrsti, ki prihaja v poštev, jih sploh ni dobiti. Tudi so predrage. Zato je nujno potrebno priskočiti na pomoč z javnimi sredstvi, kakor se izrečemo v § 7. naredbe. Za prave podpore so sedanji časi malo ugodni in tudi bi bila njihova izmera najbrž jako skromna; zato je treba iskati sredstva, ki dovolj učinkuje in malo stane.

Tako sredstvo bi bilo, da bi vojna posojilnica s kakimi 75 do 80 odstotkov vzela v zastavo hipoteke, za katere bi jamčila dežela in bi bile torej zaradi tega jako dobro kvalificirane. Donos iz obrestij vojne posojilnice po odbitku režijskih stroškov pripade ob likvidaciji državi; zato bi se moglo obrestovanje določiti zelo nizko, recimo z 2 odstotkoma. Toda tudi ta 2 odstotka bi mogla država odpustiti, saj ni treba, da bi vlekla iz te transakcije kak dobiček, in to bi se najbolje izvedlo na ta način, da bi se ostalih 25 ali 20 odstotkov dalo kot brezobresten predujem. Odpadek teh obresti bi našel svoje pokritje v aktivnih obrestih vojne posojilnice, tako, da bi „naklonitev iz javnih sredstev“ države prav za prav ničesar ne stala in bi vendar mogla učinkovati zadosti močno.

Dežele bi ne mogle pri tem shajati tako brez stroškov, kajti onim redkim slučajem, ko bi se pri nadaljni prodaji dosegel dobiček, bi stali nasproti mnogobrojnejši slučajji zgube. Sicer bi te zgube ne bile visoke, ker se bodo sedanje nizke cene morda po vojski zopet dvignile. Tudi ne bodo za določitev kupne cene merodajne pretirane ponudbe, ampak uspeh strokovne ceno. Navzlic temu pa so zgube mogoče in te bi se mogle pokriti s subvencijami, če se že mora subvencionirati. Prav enostavno bi bilo, ustvariti posebno pokritje in da se tako pokritje dobi, nam ni treba daleč segati. Uvedba lovskega davka ali — kjer že obstoji tak davek — njega zvišanje bi morebitne zgube zadosti pokrivalo.

Reforma pristojb.

Potom treh cesarskih ukazov, ki so bili dne 25. septembra objavljeni v dunajskem uradnem listu, so bili izdani novi predpisi o nekaterih pristojbah. Prvi cesarski ukaz urejuje pristojbine za dedščine in darila, drugi sodne pristojbine in tretji zadeva pristojbine od zavarovalnih pogodb.

Namen te preuredbe je fiskaličen; pristojbine so se zelo zvišale, da se dobi delno pokritje za vojne stroške. Vojni davek doslej še ni bil vpeljan, le zvišanje davka od žganja za 20 kron pri hektolitrju se je bilo odredilo pričesni s 1. septembrom 1915, kar bo državi vrglo kakih 12 milijonov na leto več. Z zvišanjem pristojb in pa upa finančna uprava dobiti na leto 23 milijonov kron novih dohodkov, od česar bo odpadlo na davek od dedščin okoli 10 milijonov kron.

* * *

Pristojbine za dedščine.

Po § 1. ukaza so dednim pristojbam podvržene:

1. dedščine, volila in pripad premoženja na podlagi dolžnega dela;
2. darila za slučaj smrti;
3. pridobitve premoženja na podlagi ženitovanjskih pogodb, ako se ima v smislu pogodbe premoženje prenesti še le po smrti enega zakonskega druga;
4. pripad premoženja iz fevdov in fidejkomisov.

Naklonitve, ki so se prejemniku naložile za slučaj smrti v korist tretjih oseb ali katere je prejemnik izplačal tretjim osebam na željo zapustnika, je smatrati glede pristojb kot volila in osebe, ki so take naklonitve prejele, je smatrati kot volilomalec.

Pod gotovimi pogoji so dednim pristojbam podvržena tudi darila med živimi in sicer:

a) če se izvršitev darila odloži do darovateljeve smrti ali do kakšnega poznejšega časa ali dogodka;

b) ako si darovatelj pridrži pravico do užitka na darovanem premičnem premoženju za čas svojega življenja in umre pred obdobjem, ne da bila pravica do užitka že poprej prenehala.

c) ako je med darovanjem in darovateljevo smrtjo preteklo manj nego tri mesece, kolikor ne gre za razna priložnostna darila.

V teh primerih pa je plačano darilno pristojbino vračunati v dedinsko pristojbino.

Kot prejemnik (pridobitelj) se v smislu teh predpisov smatra vsakdo, ki mu je pripadlo kako premoženje ali kakšna stvar.

Odstotni postavki, po katerem se izračunajo dedne pristojbine, se ravna po osebnem razmerju pridobitelja do zapustnika in po čisti vrednosti premoženja, ki pripade vsakemu posameznemu pridobitelju.

Tarifa znaša:

Čista vrednost pripadajočega premoženja v kronah

	nad 1.000	nad 5.000	nad 10.000	nad 100.000	nad 250.000	nad 1.000.000
	do 1.000	do 5.000	do 10.000	do 250.000	do 1.000.000	

Osebno razmerje med zapustnikom in pridobiteljem.

odstotki pristojbine

	a	b	c	d	e	f	g
1. Pripad premoženja sorodnikom v ravni vrsti in zakonskemu drugu	1·25	1·25	1·50	2—	2·50	3—	3·50
2. Pripad sorodnikom v stranski vrsti do 4 kolena (§ 41. o. d. z.)	5—	6—	7—	8—	9—	11—	13—
3. Vsak drug pripad (izvzemši slučaje pod števil. 4)	10—	11·50	13—	14·50	16—	18—	20—
4. Pripad v korist tuzemskim ustanovam za učne, dobrodelne in ljudomile svrhe	2—	2—	2—	2—	2—	2—	2—

Posebne olajšave so dovoljene za zapuščine onih, ki so se udeležili vojske. Ako je namreč zapustnik v vojski padel ali je umrl vsled rane ali v vojski dobljene bolezni ali ako je bil spoznan za mrtvega, določene so za take zapuščine mnogo nižje pristojbine. Ako v takih slučajih pripade dedščina otrokom ali staršem ali ženi, potem je zapuščina sploh oproščena dedne pristojbine

in pristojbine od nepremičnin, če je premoženje vredno manj kakor 20.000 K; ako je vredno od 20.000 K do 50.000 K, plačati je le četrtino in ako je vredno več, plačati je le polovico zgoraj navedene tarifne pristojbine. Te olajšave se priznajo tudi za nazaj in sicer za čas do 1. avgusta 1914.

Da se more izmeriti dedna pristojbina, je ugotoviti vso zapuščino umrlega. Terjatve

zapustnika do dedičev je vračunati tudi tedaj, ako jih je zapustnik dedičem odpustil. V zapuščino spadajo tudi terjatve iz zavarovalnih pogodb, razun če se dokaže, da je kaka tretja oseba še za časa, ko je zapustnik živel, pridobila kako pravico do zavarovane vsote. Nesigurne in neizterljive terjatve je odpisati. Vrednost se zapuščini in njenim sestavitvam določi po navadni vrednosti, t. j. po denarni vrednosti, ki bi se dosegla, če bi se zapuščinsko premoženje prodalo.

Za ustanove v učne, dobrodelne in humanitarne namene je znašala doslej pristojbina 10 odstotkov; sedaj je znižana na dva odstotka.

Nadaljna olajšava je uvedena za slučaje, da se isto premoženje v kratkem času večkrat podeduje. Dosedaj je bilo za take dedščine plačati vsakokrat polno pristojbino. V novih predpisih pa nahajamo o tem sledečo določbo: Če nepremične stvari, ki so bile pripadle kakemu zapustnikovemu potomcu, tekom treh let v slučaju smrti preidejo na kakega pridobiteljevega naslednika ali zakonskega druga, tedaj je plačati le toliko šestin dedne pristojbine, kolikor znaša število polletij, ki so pretekle med tem pripadom in nadaljnim prenosom. Ulomki polletja se štejejo za celo polletje, ako znašajo več nego tri mesece, drugače se ne upoštevajo. Ta olajšava nastopi tudi tedaj, ako nepremičnino premoženje, ki je bilo pripadlo zakonskemu drugu umrlega zapustnika, tekom treh let znova podeduje kak potomec iz zakona z zapustnikom.

Nova postava obsega stroge kazni, če bi se od dedščine kaj prikrilo.

* * *

Darilne pristojbine.

Kolikor darila niso povržena pristojbinam za dedščine, se uvajajo zanje posebni predpisi.

Daritve nepremičnih stvari so podvržene tej pristojbini brez ozira na to, ali se napravi o tem kaka listina ali ne, daritve

premičnih stvari pa le tedaj, če se sestavi o daritvi listina. Toda ni treba, da bi morala ta listina biti formelna pravna listina; kot listina velja v tem oziru vsak spis, ki ga je sestavil darovatelj ali obdarovanec ali njun zastopnik, in ki utemeljuje ali dokazuje daritev. Oproščene so darilne pristojbine običajne nagrade, ki jih daje delodajalec svojim uslužbencem in podpore države, dežel ali občin za pospeševanje javnih svrh.

Tarifa za darilne pristojbine znaša:

1. pri daritvah med sorodniki v ravni vrsti, med zakonskima drugoma in med zaročenci: 1.5 odstotka;
2. za darila sorodnikom v postranski vrsti do četrtega kolena: 8 odstotkov;
3. za vse drugačne daritve (izvzemši ustanove): 15 odstotkov;
4. pri tuzemskih ustanovah za učne, dobrodelne ali ljudomile namene: 2 odstotka.

* * *

Pristojbine od nepremičnin.

Za prenos lastnine pri nepremičnih stvareh za slučaj smrti ali daritve med živimi je poleg dedinske pristojbine plačati še posebno nepremičninsko pristojbino. V tem oziru ostanejo brez bistvenih izprememb v veljavi dosedanji predpisi §§ 1. in 2. zakona z dne 18. junija 1901, drž. zak. št. 74.

* * *

Izpremema sodnih pristojbin.

V novem cesarskem ukazu so povsem preurejeni dosedanji, po raznih zakonih in uredbah razstreseni predpisi o sodnih pristojbinah. Tako so sedaj določene pristojbine za sporno postopanje, za postopanje pred obrtnimi sodišči, pred razsodišči, dalje za izvršilno postopanje, za sodno postopanje v konkurzih in poravnava, za izvensporno postopanje in za kazensko postopanje na podlagi zasebnih tožba.

Občutila se bo ta reforma najbolj v tem, da so se pristojbine močno zvišale. V civilnih pravnih in v kazenskem postopanju se bo odslej pristojbina odmerila po tem, kako dolgo bo trajala razprava.

* * *

Zavarovalne pristojbine.

Po novi naredbi se odpravijo mnoge fiksne in po lestvicah določene pristojbine, katere bosta odslej nadomeščali dve procentualni (odstotni) pristojbini. Ena od teh pristojbin (po različnosti zavarovanja eden ali dva odstotka) se bo prepisovala na podlagi vsote vsakoletnih premij, druga se bo pobirala na podlagi letne vsote odškodnine (po različnosti zavarovanja en odstotek ali pol odstotka). V nadaljne podrobnosti se tu ne moremo spuščati. Omenimo naj le še, da so se za zavarovanje proti toči, ognju in transportnim škodam kakor tudi za zavarovanje živine določile znižane pristojbine. Zavarovanje živine bo v mnogih slučajih pristojbin popolnoma oproščeno; finančno ministrstvo je namreč pooblaščen, pod gotovimi pogoji priznati popolno oproščenje od pristojbin takim zavodom za zavarovanje goveje živine, ki vlečejo podpore iz javnih sredstev, in pa malim kmetijskim vzajemnim zavarovalnim društvom. Oproščenje od pristojbin za razne vrste zasilnega zavarovanja ostane tudi najprej v veljavi.

Najvišje cene za krompir.

Dne 19. decembra 1914 vpeljane maksimalne cene za krompir so bile razveljavljene dne 29. julija 1915. Dne 22. septembra t. l. pa je vlada izdala novo naredbo, s katero se zopet uvajajo najvišje cene za ta kmetijski pridelek. Nova naredba se v več točkah razlikuje od prejšnje.

Cene za jedilni krompir so tu določene nižje. Dalje je vpeljano stopnjevanje cen v posameznih mesecih, to pa zaradi tega, ker krompir tekom časa stalno zgublja na teži in ker se pomnože tudi stroški za shranjevanje. Tako

znašajo osnovne cene v oktobru in novembru za jedilni krompir 8 K, za krompir v industrijske svrhe in za krmo 7 K in se dvignejo na 11 K oziroma 10 K v maju prihodnjega leta. Veletrgovci smejo ceni pribiti še 40 vinarjev pri vsakem metrskem stotu. Poleg tega so z ozirom na prevozne stroške dovoljeni še nadaljni prebitki k cenam v onih deželah, ki uvažajo krompir od zunaj. Tudi se je deželnim političnim oblastem dala pravica, najvišjo ceno primerno zvišati, da se omogoči dobava krompirja iz produkcijskih v konsumne kraje iste dežele.

Tudi cene za nadrobno prodajo so določene. Najvišja cena za detajlno prodajo je določena s 40% nad cenami za veletrgovino. Za nadrobno trgovino se smatra prodaja, ki obsega množine do 10 q in spada semkaj tudi direktni promet pridelovalca s konsumentom.

* * *

Ukaz trgovinskega ministra, poljedelskega ministra in ministra za notranje stvari v sporazumu s finančnim ministrom z dne 22. septembra 1915, drž. zak. št. 276, o določitvi najvišjih cen za krompir se glasi:

Na podlagi cesars. ukaza z dne 10. oktobra 1914 drž. zak. št. 274, se za čas, dokler trajajo po vojski povzročene izredne razmere, odreja kakor sledi:

§ 1. Pri prodaji krompirja, pridelka leta 1915, v množinah nad 10 q po pridelovalcu se naslednje najvišje cene ne smejo prekoračiti:

Cene v kronah za 1 q krompirja izvzemši rogljičastega.

	Jedilni krompir (z roko prebrani, rument, beji, rožnatl)	ne z roko prebrani krompir (krompir za industrijo in krmo)
oktober-november	8.—	7.—
december	8.50	7.50
januar	8.70	7.70
februar	9.—	8.—
marec	9.50	8.50
april	10.—	9.—
maj	11.—	10.—

§ 2. Ob nadaljni prodaji krompirja v veletrgovini se sme najvišji ceni, ki je določena v § 1, prišteti enkratni pribitek 40 vin. za q.

§ 3. Z ozirom na prevozne stroške se zvišajo v naslednjih deželah najvišje cene, ki so po §§ 1 in 2 podane za veletrgovino, za naslednje zneske:

	Pribitki v K za 1 q
Zgornja Avstrija	1.—
Solnograško	1.50
Štajersko, Koroško, Kranjsko	1.50
Goriško, Gradiščansko, Trst, Istra	2.—
Tirolsko in Predarelsko	2.—
Dalmacija	3.—

§ 4. Politična deželna oblast je pooblaščenca, da se olajša dobava krompirja iz produkcijskih krajev v konsumne kraje njenega upravnega okoliša, določiti primerne pribitke k cenam, določenim za veletrgovino.

§ 5. Cene v nadrobni trgovini, to je pri prodaji v množinah do 10 q potrošniku, ne smejo veletrgovinskih cen (§§ 2, 3 in 4) prekoračiti za več kakor kvečjemu za 40%. V tej meji ima politična deželna oblast v slučaju potrebe, razdeljeno po trgovsko običajnih krompirskih vrstah, določiti nadrobne cene.

§ 6. Najvišje cene se razumejo za kraj pogodbene dobave in sicer za 100 kg., pri krompirju za industrijo in krmo z blagovno težo 5 kg., brez vreče proti plačilu v gotovini (netto per kassa). Ako kupec ne dostavi vreč, opravičen je prodajalec pri prodajah od nakladalne postaje, na stroške kupca dostaviti tudi slamo, ki je potrebna za obložitev vagona in za pokritje krompirja. Najvišje cene obsegajo stroške nakladanja in prevoza do nakladalne postaje, oziroma do obratovališča.

§ 7. Kdor ima krompir v zalogi, ga more politična deželna oblast pozvati, da ga dobavi po določenih najvišjih cenah, kolikor ga ne potrebuje za svoje lastno gospodarstvo. Poljedelcem in produkcijskim obrtnikom je pustiti množine, ki so potrebne za nadaljevanje njihovega gospodarstva, oziroma obrta. Ako se posestnik brani ugoditi temu pozivu, more po-

litična deželna oblast zaloge prodati na račun in stroške posestnikove; prodajno ceno ima končnoveljavno določiti politična deželna oblast oziraje se na najvišje cene in dobroto in porabnost blaga zaslišavši izvedence.

§ 8. Ta ukaz ne zadeva dobave krompirja iz carinskega inozemstva.

§ 9. Za promet s semenjem more trgovinski minister na predlog kake kmetijske korporacije ali c. kr. urada za kontrolo semenja na Dunaju dovoliti izjeme od določb tega ukaza.

§ 10. Prestopki določil tega ukaza in predpisov, ki se izdado na njega podlagi, kaznuje pri prodajalcih politična oblast prve stopnje z denarnimi kaznimi do 5000 K ali z zapornimi kazni do šest mesecev.

§ 11. Ta ukaz stopi v veljavo dne 1. oktobra 1915.

Gospodarski pregled.

Promet s strojili. Po naredbi trgovinskega ministrstva, ki določa najvišje cene za ježice ter za smrekovo in hrastovo lubje, se morajo vse zaloge strojil ponuditi v nakup centrali za kože in usnje. Ponudbe glede ježic je predložiti najkasneje do 20. oktobra in sicer po stanju, kakor so znašale zaloge dne 8. oktobra. Nove zaloge je kasneje ponuditi v nakup 1. in 15. dne vsakega meseca. Hrastovo in smrekovo lubje je ponuditi samo enkrat in sicer 20. oktobra. To ponudbo staviti niso zavezani oni lastniki teh predmetov, katerih zaloga ježic, oziroma hrastovega in smrekovega lubja ne presega 2500 kg. Izdelovalci usnja smejo zaloge, ki jih že imajo v posesti, porabiti v svojem obratu. Ježice se morajo ponuditi v nakup zgoraj omenjeni centrali, če tudi jih je bil lastnik morda prodal komu drugemu.

Najvišje cene za smrekovo lubje so različno določene. Za lubje iz alpskih pokrajin in Ogrskega se plačuje po 30 in 36 K, iz Šlezije po 25 in 30 K, za lubje iz drugih pokrajin po 22 in 26 K. Nižje cene veljajo za zvito lubje, višje cene pa za lubje, ki je zlomljeno ali stolčeno. Cena hrastovemu lubju je 30 K v snopih, 32 K, če je rezano, 34 K za zmleto. Za ogrske in slavonske ježice je določena cena po kakovosti in znaša 55, 41 in 27 K, za

ježice iz drugih krajev pa 45, 32 in 23 K. V teh cenah so obseženi tudi stroški za dovoz k nakladalni postaji in stroški za nakladanje.

Določitev cen vrednostnim papirjem. Najvišje sodišče je meseca avgusta razsodilo o vprašanju, ali se da v vojskinem času, ko je poslovanje borze prekinjeno, določiti vrednost vrednostnim papirjem „izvenborzno“ na drug način (po izvedencih). Trgovsko sodišče v Pragi je zavrnilo tožbo proti neki tamošnji banki, v kateri se je zahtevalo od banke izročitev enega dela pri njej založenih vrednostnih papirjev za varnost neke bankine terjatve. Sodišče je bilo mnenja, da se z ozirom na ukinjenje borznega poslovanja ne da določiti vrednostnim papirjem prava vrednost, tako da se ne da dognati, ali bi tvorili še ostali vrednostni papirji pogodbeno višje kritje za banko. V prizivu je izvajal tožitelj, da se da vrednostnim papirjem določiti tudi za časa ukinjenja borznega poslovanja prava vrednost po izvedencih. Temu nazoru se je pridružilo tudi praško nadsodišče kot prizivno sodišče; razveljavilo je razsodbo trgovskega sodišča in je naložilo istemu novo razpravo v svrhu določitve cene vrednostnih papirjev po zvedencih. V utemeljitvi svoje razsodne je poudarjalo prizivno sodišče, da naj se upošteva takozvana „obča cena“ v smislu § 305. obč. drž. zak. („cenevitev kakega predmeta po koristi, katero donaja z ozirom na čas in kraj navadno in splošno“) po zvedencih, če ni določena borzna cena. Banka je napravila nato priziv na najvišje sodišče, ki je prizivu ugodilo in naložilo praškemu prizivnemu sodišču, da naj ne zasliši zvedencev in da naj znova razpravlja o prizivu tožitelja. V utemeljitvi svoje razsodbe pravi najvišje sodišče, da se z ozirom na sistiranje borze, ki ga je povzročila vojna, ne da določiti vrednost predmetnih vrednostnih papirjev tako, kakor je obstala ista svoječasno za obe stranki. Vprašanje je, ali se ne da določiti cena vrednostnih papirjev, ki spadajo sami na sebi k cenilnim predmetom, na kak drug način. In v tem oziru ne more pritrditi najvišje sodišče pravnemu naziranju praškega nadsodišča. Če isto vsled neznanega kurza na borzi priteguje „občo ceno“ v smislu § 305. obč. drž. zak., potem ne upošteva, da izvedenci ne bi mogli dognati „obče cene“ v smislu § 305. obč. drž. zak. Ta paragraf zahteva pri zadevi dva znaka: korist predmeta mora biti z ozirom na kraj in čas „navadna“ in „splošna“. Cena pa, ki se dovoli izvenborzno za vrednostne papirje, je posamična cena, ki se je ne da smatrati ne za „navadno“ in ne za „splošno“. Določevanje cene kakega vrednostnega papirja v

splošnem in kakega industrijskega papirja posebej je v vojnem času odvisno od veliko okoliščin, kakor od kredita izstavljalčevega, od konjunktura, ki velja za dotično industrijo, od notranjega poslovanja v podjetju, od možnosti, dobiti surovine in delavce, od političnega in vojnega položaja — kratkomalo od okoliščin, ki ne morejo biti cenilem docela znane. Ker se torej sedaj vrednost vrednostnih papirjev ne da določiti, smatra najvišje sodišče dokaz po zvedencih za nebitven.

Uporaba odškodnine zaradi uničenih nepremičnin. V cesarskem ukazu z dne 10. oktobra 1914 se je bilo dalo vladi pooblastilo, da more na gospodarskem polju ukreniti izredne odredbe, potrebne vsled vojnih razmer. Na podlagi tega pooblastila je dne 30. septembra 1915 izšla naredba notranjega ministrstva, v kateri se določa, kako je uporabiti odškodnino, ki se izplača zaradi uničenja ali poškodovanja nepremičnin. Naredba obsega bistveno sledeče določbe:

Ako se zaradi uničenja ali poškodbe kake nepremičnine prizna odškodnina po zakonu o vojnih dajatvah, tedaj je dotično nakazano vsoto praviloma porabiti za zopetno zgradbo uničenega ali poškodovanega predmeta. Če bi bila iz gospodarskih razlogov umestna kaka izjema od tega pravila, o tem odloči po svobodnem preudarku politična oblast prve stopnje po zaslišanju prizadete stranke. Odškodninski zneski se nakažejo finančnim deželnim blagajnam onega upravnega okoliša, v katerem leži dotična nepremičnina. Politična oblast mora nadzorovati, kako se dovoljena odškodnina uporablja. Te določbe veljajo tudi za obnovitev gozdov. Občine so dolžne sodelovati pri izvedbi tega ukaza.

Komisije za določanje cen so vpeljali na Nemškem. Komisije bodo v svojih okoliših ustanovljale najvišje cene, ki pa ne bodo trajne in se bodo določevale od slučaja do slučaja. Za nekatere predmete se bodo uvedle deželne (pokrajinske) in državne komisije. Vzrok za to novo uredbo tiči v tem, da z maksimalnimi cenami niso napravili posebno ugodnih skušenj, ker so cene veljale za daljšo dobo in za vso državo. Prišli so do prepričanja, da se da najbolje nastopati zoper privijanje cen, če se snujejo krajevne komisije, ki so v položaju, ozirati se na posebne razmere. Komisijam se je priznala velika moč, tako da se bo njihovo delovanje raztezalo na vse predmete vsakdanjih potrebščin. Regulirati cene more komisija takoj, ko se kakemu predmetu neopravičeno zviša cena. Komisija ne bo določila takih najvišjih cen, vsled katerih bi blaga od drugod ne bilo mogoče več

dobivati. Vsled poznavanja krajevnih razmer bo mogla komisija postopati tako, da bo zasigurala dobavo blaga. Izkušnje zadnjega časa so na Nemškem in v Avstriji pokazale, da konsumentom s samimi najvišjimi cenami ni nič pomagano. Kakor hitro namreč nastanejo težkoče pri dobavi blaga, se najvišje cene ne upoštevajo ali pa ostane občinstvo brez blaga. Zato so se na Nemškem odločili vpeljati imenovane komisije, katerih delovanje se bo naslanjalo na krajevne razmere.

Centrala za cunje in umetno volno. Živimo v dobi raznih gospodarskih central in najvišjih cen. V novejšem času smo dobili novo centralo, kateri je namen zbirati cunje in skrbeti, da se pravično porazdele med prizadete tovarne, kjer se tka oblačilno blago. Kot centralo za cunje in umetno volno je trgovinsko ministrstvo določilo trgovinsko in obrtno zbornico v Brnu. Z nemško vlado je sklenjen dogovor, da se sme manjša množina tega blaga izvoziti na Nemško. Kakor pa se poroča iz Brna, so v Nemčiji precej dobro založeni s tem predmeti, tako da je upati, da bo za potrebe naše produkcije na razpolago dovolj umetne volne in cunj.

Poštna hranilnica v vojni. Poštna hranilnica je ravnokar objavila bilanco za leto 1914. Iz poročila je razvidno, da so hranilne vloge v prvih mesecih vojske precej nazadovalo. Število vlagateljev je znašalo koncem leta 2,277.151 in se je napram prejšnjemu letu znižalo za 23.256. Novih vlog je bilo 113,6 milijonov kron, izplačalo pa se je vlog za 138 milijonov kron, tako da se je stanje vlog znižalo za 24,4 milijone kron in je znašalo koncem leta 174 milijonov. Čekovni promet pa se je razširil in je znašal 36 milijonov kron. Čisti poslovni dobiček je znašal 10,9 milijona kron, ki se odkaže rezervnemu zakladu za čekovni promet.

Vojni dobiček Amerike. Na njujorški borzi, ki je bila v začetku vojske dva meseca zaprta, se je razvnela zadnje čase najbujnejša špekulacija. Večkrat je bilo prodanih tekem enega dne nad 1 milijon kosov efektov, dočim se je bilo meseca oktobra 1914 večkrat zgodilo, da je bilo prodanih na dan le 45.000 kosov. Merodajni papirji so v ceni silno poskočili, predvsem seveda onih podjetij, ki izdelujejo vojne potrebščine. Akeije družbe Bethlehem Steel Company so notirale pred vojsko 45 dolarjev, dne 7. oktobra pa so imele ceno 400 dolarjev, kar pomenja povišek za nič manj kakor 1200 odstotkov. Podobno so se zvišale cene papirjem drugih sličnih podjetij, ki prodajajo vojne potrebščine evropskim državam.

Vabilo na redni občni zbor

Splošnega potrošnega in kupčijskega društva v Travniku,

registrovane zadruga z omejeno zavezo,

ki se bo vršil 17. oktobra 1915 ob 5. popoldne v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1914.
4. Posvetovanje in sklepanje o likvidaciji.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se prihodnjo nedeljo dne 24. oktobra na istem mestu in po istem sporedu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Prve žebljarske in železo-obrtne zadruga v Kropi in Kamnigoricel,

registrovane zadruga z omejeno zavezo,

ki se bo vršil v soboto, dne 6. novembra 1915 ob 2. uri popoldne v zadrughih prostorih v Kropi.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Potrdilo letnega računa in bilance ter razbremenitev nadzorstva.
3. Sklepanje kako se porabi čisti dobiček.
4. Volitev dveh članov in enega namestnika nadzorstva.
5. Določitev pristopnine članov.

K obilni udeležbi vabi člane

načelstvo.

Ako bi občni zbor ne bil sklepčen, se skliče čez osem dni drug občni zbor, ki bo sklepal brez ozira na število udeležnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Voklem pri Kranju,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 24. oktobra 1915 ob 9. uri dopoldne pri Martinu Čebul v Voklem.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
3. Volitev nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Koprivnici,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 24. oktobra 1915 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1913 in 1914.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Prememba pravil.
6. Volitev načelstva in nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice za Vovbre, Sv. Štefan in Klošter,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 17. oktobra 1915 ob 3. uri popoldne v župnišču v Vovbrah.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1914.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se čez pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Kitarskega društva v Domžalah,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,

ki se vrši dne 24. oktobra 1915 ob 5. uri popoldne v društvenem domu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914/1915.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

PROSPEKT.

Tretji davka prosti 5 $\frac{1}{2}$ % avstrijski vojni zajem

ki zapade dne 1. oktobra 1930.

Objava.

Po cesarskem ukazu od 4. avgusta 1914. l., drž. zak. št. 202, o izvršitvi kreditnih operacij v svrhu plačila stroškov za izvanredne vojaške priprave povodom vojskinitih spletek, izdaja c. kr. finančni minister davka prosti 5 $\frac{1}{2}$ % vojni zajem. Skupni iznos zajma se bo določil na podlagi uspeha, katerega bo imela javna subskripcija.

Vrednostni papirji vojnega zajma se glase na imetnike in so izdani v kosih po 100, 200, 1000, 2000 in 10.000 K ter v kosih, ki stvarjajo večkratnik od 10.000 K. Datirani so kosi dne 1. oktobra 1915. l., imajo vtisnjen posnetek podpisa c. kr. finančnega ministra in protipodpisa predsednika in enega člana državno-zborske kontrolne komisije za državne dolgove. Izdani so v nemškem jeziku, bistveni obseg teksta pa je pridodan tudi v deželnih jezikih. Vrnitev vojnega zajma se bo vršila dne 1. oktobra 1930. C. kr. državna uprava pa si pridržuje pravico, da sme vrniti zajem tudi pred 1. oktobrom 1930. l. bodisi v celoti ali deloma. Predčasna vrnitev

Na Dunaju, dne 5. oktobra 1915.

pa je mogoča samo na podlagi predidoče najmanj trimesečne odpovedi. Ta odpoved se razglasi v uradni „Wiener Zeitung“.

Vojni zajem se obrestuje s 5 $\frac{1}{2}$ % na leto in sicer v polletnih obrokih 1. januarja in 1. julija vsakega leta po dospelosti. Vrednostni papirji imajo po 31 polletnih kuponov, kojih prvi, dne 1. januarja 1916 zapadli, in zadnji, dne 1. oktobra 1930 zapadli sta četrtletna kupona, med tem ko so vsi drugi, 29 po številu, polletni in zapadejo vsakokrat dne 1. januarja in 1. julija. Plačilo obresti in vračilo vojnega zajma se vrši brez vsakega davčnega, pristojbinskega ali katerega drugega odbitka proti temu, da se dospeli obrestni kuponi oziroma zajemni papirji oddajo c. kr. blagajni državnih dolgov na Dunaju.

Tirjatve iz vojnega zajma zastare glede glavnice v 30. l. in glede obresti v 6. letih računamo od dospelostnega roka.

Razpečavanje 5 $\frac{1}{2}$ % vojnega zajma ni podvrženo efektivno-prometnemu davku.

C. kr. finančni minister.

Vabilo na subskripcijo.

Z ozirom na predstoječi prospekt Njegove prevzvišenosti gospoda c. kr. finančnega ministra se razglasuje sledeče:

Subskripcija se začne dne 7. oktobra 1915. in se zaključi v soboto dne 6. novembra 1915. ob 12. uri opoldne.

Podpisovanja sprejemajo sledeča mesta: C. kr. pošto-hranilnični urad na Dunaju in vse njegove biralnice (c. kr. poštni uradi), vse državne blagajne in davčni uradi, Avstro-ogrška banka glavni zavod na Dunaju in njene podružnice v Avstriji, v Bosni in Hercegovini, dalje: Anglo-avstrijska banka Dunaj. — Dunajsko bančno društvo, Dunaj. — C. kr. priv. spl. avstr. zemljiško-kreditni zavod, Dunaj. — C. kr. priv. avstr. kreditni zavod za trgovino in obrt, Dunaj. — Splošna depozitna banka, Dunaj. — Nižje-avstr. eskomptna družba, Dunaj. — C. kr. priv. banka avstr. dežel, Dunaj. — Banka S. M. pl. Rothschild, Dunaj. — Union-banka, Dunaj. — Jadranska banka, Trst. — C. kr. priv. splošna prometna banka, Dunaj. — Banca Commerciale Triestina, Trst. — Banka za Tirolsko in Predarlško, Inomost. — Banka za Gornjo Avstrijo in Solnograško, Linec. — C. kr. priv. bančna in menjalnična deln. družba „Merkur“, Dunaj. — Bie-liško-Bialska eskomptna in menjalniška banka, Bielice.

— Češka eskomptna banka, Praga. — Češka industrijska banka, Praga. — C. kr. priv. češka Union-banka, Praga. — Gališka banka za trgovino in obrt, Krakov. — Industrijalna banka za kraljestvo Galicijo in Vladimirijo z veliko vojvodinjo Krakov. — Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana. — Deželna banka kraljestva češkega, Praga. — Deželna banka kraljestva Galicije in Vladimirije, z veliko vojvodinjo Krakov. — Kmetij. kreditna banka za Češko, Praga. — C. kr. priv. moravska eskomptna banka, Brno. — Moravsko-Ostrovska trgovska in obrtna banka, Moravska-Ostrova. — Avstr. industrijska in trgovska banka, Dunaj. — C. kr. priv. štajerska eskomptna banka, Gradec. — Osrednja banka čeških hranilnic, Praga. — Dunajska lombardna in eskomptna banka, Dunaj. — Osrednja banka nemških hranilnic, Praga. — Živnostenska banka, Praga in pri vseh podružnicah ob uradnih urah, običajnih pri vsaki posreovalnici.

Podpisovanja se mogo vršiti tudi s pomočjo drugih bank, hranilnic, zavarovalnih zavodov in zasebnih bankirjev.

Za podpisovanja veljajo naslednja določila

1. Podpisovalna cena je določena s 93·60/0 dodavši 5½/0 obresti od kosa za čas od 1. oktobra 1915. l. do dneva vplačila.

2. Podpisovanje se vrši na temelju zglasilnih obrazcev, ki se dobe brezplačno pri predoznačenih mestih. Subskripcija je mogoča tudi pisмено in sicer v tej obliki:

„Na podlagi razglasenih prijavnih pogojev se naročujem na Nom. K . . . 5½/0-nega 3. avstrijskega vojnega zajma, ter se zavezujem glede sprejetja in plačila v smislu dodelitve. Obenem vplačam znesek K . . . .“

Vsaki subskripcijski posreovalnici je pridržano, da določi visokost zneska vsake posamezne dodelitve.

3. Dodelitev se izvrši čimpreje mogoče po končani subskripciji in se zaznamovaleci o tem obveste.

4. Nabavna cena je pri subskripciji zneskov do K 200— plačati v polnem iznosu takoj pri prijavi. Ako znaša subskripirani znesek več kot K 200—, je plačati 10/0 takoj pri prijavi, 6. decembra 1915 in 5. januarja 1916 vsakokrat po 20/0. 5. februarja 1916 25/0 in dne 6. marca 1916 ostanek do popolne vsote.

5. Priglasila na gotove oddelke posojila se morejo vpoštevati le v toliko, kolikor se more po mnenju posreovalnice spraviti v sklad z interesi drugih znamovalcev.

6. Zadolžnice se morajo dvigniti pri onih mestih, kjer je bila izvršena subskripcija.

7. Do tedaj, da se izdelajo prave obveznice, prejmo znamovaleci interimske liste, kateri se jim brezplačno zamejajo proti definitivnim pri onih mestih, kjer so prejeli interimske liste.

Za subskripcijo pri c. kr. pošto-hranilničnem uradu na Dunaju in pri zbiralnicah (c. kr. poštnih uradih) pooblaščenih v ta namen, veljajo posebna določila, ki so bila izdana od c. kr. pošto-hranilničnega urada.

Avstro-ogrška banka in blagajnica za vojna posojila (Kriegsdarlehenskasse) dajejo proti temu, da se polože zadolžnice, oziroma začasni listi vojnega zajma kakor ročna zastava, posojila po obrestni meri, ki je znižana za ½ procenta, namreč po vsakokratni oficijelni eskomptni obrestni meri. — Ta ugodna obrestna mera pa ostane v veljavi, dokler traja sedanji privilegij Avstro-ogrške banke, to je do dne 31. decembra 1917.

Omenjena dva zavoda delita posojila po vsakokratni oficijelni eskomptni obrestni meri tudi na druge pripravne vrednostne papirje, ako je posojilo namenjeno za vplačilo zneska, ki je bil subskribiran na podlagi tega povabila.

Za podaljšana posojila take vrste se enako dovolijo ugodnosti obrestne mere in sicer do 31. decembra 1917. Na zahtevo se pa pri dovoljenih posojilih, kojih vplačilni roki ne segajo dalje nego do gori omenjenih terminov, mesto vsakokratne eskomptne obrestne mere zagotovi stalna obrestna mera letnih 5/0 do 31. decembra 1917.

V pokritje takih posojil, ki se dokazano najmo tekom gornjega roka pri kakem kreditnem zavodu (banki, hranilnici, posojilnici itd.) v to svrhu, da se podpiše vojni zajem, dovoljujeta Avstro-ogrška banka in blagajna za vojna posojila proti stalni obrestni meri letnih 5/0 in se posojila po tej stalni obrestni meri podaljšajo do 31. decembra 1917.

Vojno-posojilna blagajna je na podlagi § 6. točke 3, cesarske naredbe od dne 19. septembra 1914, drž. zak. št. 248 pooblaščen, da s polnim vpoštevanjem v omenjeni cesarski naredbi se nahajajočih poslovnih načel dovoljuje posojila tudi proti zastavi tahih hipotekarnih terjatev, ki nudijo postavno varnost (§ 1374 spl. mešč. zak.).

Bilanca
Ljudske posojilnice v Oplotnici,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	213.472-03
Tekoči račun z Zvezo	10.571-—
Inventar premični	121-50
Inventar nepremični	2.000-—
Zaostale obresti posojil	8.606-72
Delež pri Zadrudni zvezi	1.000-—
Delež pri Zadrudni zvezi v Celju	100-—
Gotovina 31. decembra 1914	6.547-78
Skupaj	242.419-03
Pasiva.	K
Deleži	900-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	229.236-51
Predplačane obresti posojil	577-33
Rentnina za l. 1914	160-64
Rezervni zaklad	10.491-13
Čisti dobiček	1.053-62
Skupaj	242.419-03
Denarni promet	251.123-52
Stanje članov začetkom leta 1914	280
Pristopilo	22
Odpadlo	2
Stanje koncem leta 1914	300

Bilanca
Posojilnice pri Sv. Petru pod Svetimi gorami,
reg. zadruge z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	114.737-55
Inventar premični	88-25
Zaostale obresti posojil	2.799-60
Delež pri „Zadrudni zvezi“	1.000-—
Naložen denar	500-—
Gotovina 31. decembra 1914	2.087-33
Skupaj	121.212-73
Pasiva.	K
Deleži	2.450-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	91.998-93
Tekoči račun z Zvezo	13.958-—
Predplačane obresti posojil	902-50
Rezervni zaklad	10.990-70
Čisti dobiček	912-60
Skupaj	121.212-73
Denarni promet	84.270-33
Stanje članov začetkom l. 1914	341
Prirastlo	14
Odpadlo	13
Stanje koncem l. 1914	342

Bilanca
Kmečke hranilnice in posojilnice za občino Postojno,
reg. zadruge z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	73.804-81
Tekoči račun z Zvezo	59.047-—
Inventar premični	145-89
Zaostale obresti posojil	2.699-51
Delež pri Zadrudni Zvezi	1.000-—
Poštna hranilnica	100-—
Vojno posojilo	2.000-—
Gotovina 31. decembra 1914	188-18
Skupaj	138.985-39
Pasiva.	K
Deleži	308-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	135.774-45
Predplačane obresti posojil	51-83
Rezervni zaklad	2.249-21
Čisti dobiček	601-90
Skupaj	138.985-39
Denarni promet	130.229-08
Stanje članov začetkom l. 1914	153
Pristopilo	4
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1914	157

Bilanca
Hranilnice in posojilnice v Predvoru,
reg. zadruge z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	120.513-91
Tekoči račun z zvezo	95.239-—
Inventar premični	375-55
Zaostale obresti posojil	90-26
Delež pri Zadrudni zvezi	1.000-—
Gotovina koncem leta 1914	5.616-55
Skupaj	222.835-27
Pasiva.	K
Deleži	334-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	216.050-72
Predplačane obresti posojil	862-60
Rezervni zaklad	4.640-27
Čisti dobiček	947-68
Skupaj	222.835-27
Denarni promet	288.498-79
Stanje članov začetkom leta 1914	159
Pristopilo	8
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1914	167

Bilanca
Kmečke hranilnice in posojilnice v Mozirju,
reg. zadruge z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	234.500-—
Tekoči račun z Zvezo	78.605-—
Inventar premični	54-20
Zaostale obresti posojil	3.038-65
Delež pri „Zadrudni zvezi“	1.000-—
Vojno posojilo	9.750-—
Nevzdigneni kuponi	93-20
Gotovina 31. decembra 1914	2.505-83
Skupaj	329.546-88
Pasiva.	K
Deleži	470-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	322.549-83
Predplačane obresti posojil	683-88
Rezervni zaklad	4.600-60
Čisti dobiček	1.242-57
Skupaj	329.546-88
Denarni promet	449.955-33
Stanje članov začetkom l. 1914	221
Pristopilo	15
Odpadlo	1
Stanje koncem l. 1914	235

Bilanca
Hranilnice in posojilnice, v Spodnji Poljskavi,
reg. zadruge z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	65.490-65
Tekoči račun z Zvezo	5.290-—
Inventar premični	216-78
Zaostale obresti posojil	354-20
Delež pri „Zadrudni zvezi“	1.000-—
Gotovina 31. decembra 1914	824-58
Skupaj	73.176-21
Pasiva.	K
Deleži	230-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	68.778-06
Predplačane obresti posojil	546-86
Rezervni zaklad	3.157-94
Čisti dobiček	463-35
Skupaj	73.176-21
Denarni promet	102.241-58
Stanje članov začetkom l. 1914	111
Pristopilo	7
Odpadlo	3
Stanje koncem l. 1914	115